مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره دوازدهم، مرداد ۱۳۹۲، ۳۶۴-۳۵۳

ارزیابی درونی گروه پرستاری دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۸۹

مریم شهابی‌نژاد[۱]، علی انصاری[۲]، طیبه نگاهبان[۳]، تابنده صادقی[۴]، محبوبه هلاکویی[۵]، اشرف سلطانی[۶]، صغری علی‌دلاکی[۷]، شهین حیدری[۸]

دریافت مقاله: ۹۰/۸/۲۳ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۹۰/۱۲/۱ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۹۱/۴/۲۷ پذیرش مقاله: ۹۱/۵/۴

چکیده

زمینه و هدف: ارتقاء مستمر کیفیت آموزش عالی هدف نهایی ارزیابی آموزشی است. در این راستا ارزیابی درونی، قضاوت در مورد کیفیت و دستیابی به اهداف نظام آموزشی را فراهم می‌سازد. این مطالعه با هدف ارزیابی درونی گروه پرستاری دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان انجام شد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش مقطعی بر روی ۱۸۶ نمونه پژوهش شامل ۱۶ نفر عضو هیأت علمی، ۴ نفر غیر هیأت علمی و ۱۶۶ دانشجوی کارشناسی پرستاری در سال ۱۳۸۹ به صورت سرشماری در پژوهش شرکت داده شدند، انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه و فرم وارسی پژوهشگر ساخته و روش گردآوری آن‌ها خودگزارشی بود. تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز با استفاده از روش‌های آمار توصیفی صورت گرفت.

یافته‌ها: بر اساس نتایج، گروه پرستاری از نظر اهداف و جایگاه سازمانی، هیأت علمی، فرآیند یاد دهی- یادگیری و آموزش بالینی در حد مطلوب و از نظر دانشجویان، دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و غیردرسی، تجهیزات آموزشی، پژوهشی، آزمایشگاهی و تشخیصی در حد نسبتاً مطلوب و از نظر طرح‌های پژوهشی در حد نامطلوب ارزیابی شد.

نتیجه‌گیری: با اجرای ارزیابی درونی، وضعیت موجود و مطلوب گروه آموزشی به تصویر کشیده و نقاط قوت و ضعف گروه آشکار شد. لذا اجرای این رویکرد به صورت مستمر جهت افزایش کیفیت تمامی رشته‌های تخصصی توصیه می‌شود.

واژه‌های کلیدی: ارزیابی درونی، رشته پرستاری، دانشکده پرستاری مامایی

۱- مربی گروه آموزشی داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۹۰۰، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۸۴۹۷، پست الکترونیکی: holakoik@hotmail.com
۲- مربی گروه آموزشی روان‌پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۳- مربی گروه آموزشی پرستاری بهداشت جامعه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۴- دانشجوی دکترای پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کرمان، مربی گروه آموزشی کودکان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۵- مربی گروه آموزشی اصول و فنون پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۶- کارشناس ارشد پرستاری، گروه آموزشی اتاق عمل، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۷- کارشناس پرستاری، گروه آموزشی اصول و فنون پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
۸- مربی گروه آموزشی داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

مقدمه

کیفیت آموزشی و پژوهشی از جمله دغدغه‌هایی است که همیشه نظام‌های دانشگاهی برای دستیابی به آن تلاش می‌کنند. ارتقای مستمر کیفیت آموزش عالی، مستلزم استفاده از ارزیابی آموزشی است. کوشش‌های قابل توجهی در دو دهه اخیر جهت ارتقای کیفیت آموزش عالی و دستیابی به اهداف نظام‌های دانشگاهی در بسیاری از کشورها به عمل آمده است [۱]. هدف‌های هر نظام دانشگاهی در سه زمینه آموزش، پژوهش و عرضه خدمات فعالیت دارد. این هدف‌ها در صورتی به طور مطلوب تحقق می‌یابند که از اولین گام (طراحی) تا گام نهایی (عرضه برونداد) به ارزیابی اقدامات و نتایج حاصل از کوشش‌ها پرداخته شود [۳-۲].

ارزیابی درونی یکی از انواع ارزشیابی‌ها است که در آن، میزان تطابق اهداف برنامه با وضعیت موجود آن، ارزیابی و بر اساس آن فعالیت‌های آینده برنامه‌ریزی می‌شود [۴]. Rafee به نقل از Keely و Sympson اظهار می‌دارد که در یک طرح ارزشیابی آموزش پرستاری در نه کشور آفریقایی تصمیم گرفته شد از خود اعضای هیأت علمی مدارس پرستاری برای تعیین حداقل استانداردهای آموزشی بهره گرفته شود. در اولین مرحله مقرر شد در مدارس پرستاری هر کشور، ارزیابی درونی انجام و سپس نتایج و گزارش‌های آن‌ها طی مرحله دوم از طریق ارزیابی بیرونی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد [۵].

برای تحقق اهداف گروه، نگاهی به پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که گروه‌های آموزشی عمدتاً به منظور ارتقای کیفیت آموزشی و استقرار نظام تضمین کیفیت خود، مبادرت به اجرای ارزیابی درونی کرده‌اند. گروه‌های آموزشی پرستاری کودکان [۶]، زنان و زایمان [۷]، میکروب شناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی [۸]، بهداشت محیط [۹] و گفتار درمانی [۱۰] دانشگاه علوم پزشکی سمنان با اجرای ارزیابی درونی به نقاط قوت و ضعف خود پی برده و ضمن تعیین وضعیت کیفیت آموزشی و پژوهشی خود پیشنهادهایی را به منظور بهبود امور ارایه نموده‌اند. همچنین، گروه بیماری‌های کودکان دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران [۱۱]، گروه‌های خدمات بهداشتی- درمانی، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی و مدارک پزشکی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان [۱۲]، با انجام ارزیابی درونی، ضمن سنجش کیفیت مؤلفه‌های ارزیابی و کسب شناخت کامل نسبت به وضعیت جنبه‌های مختلف تأثیرگذار بر کیفیت آموزشی و پژوهشی خود و اقدام در راستای بهبود عملکرد آینده گروه، ضرورت انجام ارزیابی درونی را مورد تأکید قرار داده‌اند.

در تحقیقی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در هفت بخش آموزش پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی تهران و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در آذرماه ۱۳۷۵ به انجام رساند، مشخص گردید اجرای ارزیابی درونی، محیطی را فراهم آورده که اعضای هیأت علمی در شناسایی جنبه‌های عمده‌ای که لازم است در توسعه بخش‌هایشان مورد نظر قرار گیرد، فعالانه شرکت نمایند .افزون بر این، به تحلیل خط مشی‌های موجود و نیز چگونگی بهبود کیفیت آن‌ها در آموزش پزشکی در سطح ملی یاری رسانند [۱۳]. نظر به هدف اساسی ارزیابی درونی مبنی بر بهبود کیفیت در کلیه موارد و زمینه‌ها [۱۴]، ارزیابی گروه‌های پرستاری نیز از مصادیق این امر می‌باشد. لذا با توجه به اهمیت موضوع، مطالعه حاضر با هدف

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

ارزیابی درونی گروه پرستاری دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۸۹ انجام شد.

مواد و روش‌ها

در این مطالعه مقطعی، گروه آموزشی در رشته کارشناسی پرستاری در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان با هدف تعیین انطباق آموزش با نیازهای جامعه و ارتقاء کیفیت با استفاده از پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته و فرمهای وارسی نظرسنجی از استادان و دانشجویان ارزیابی درونی شدند. نمونه پژوهش شامل ۱۶ نفر عضو هیأت علمی (۸ نفر زن و ۸ نفر مرد)، ۴ نفر عضو غیر هیأت علمی و ۱۶۶ دانشجوی پرستاری بود که به صورت سرشماری در پژوهش شرکت داده شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه نظرسنجی، شامل گویه‌های تدوین شده و گزینه‌ها از نوع بسته، باز و چند جوابی بود. تمام گویه‌های پرسش‌نامه از نظر روایی و پایایی بر اساس آخرین منابع و کتب ارزشیابی آموزشی طراحی و استاندارد شد. ارزشیابی آموزشی در هشت حوزه به صورت ذیل می‌باشد:

۱- اهداف و جایگاه سازمانی دارای ۵ ملاک و ۲۶ نشانگر که شامل: نحوه تدوین اهداف گروه (۴ نشانگر)، مدیریت گروه (۸ نشانگر)، برنامه توسعه گروه (۵ نشانگر)، فعالیت‌های برون دانشگاهی (۵ نشانگر)، مشارکت اعضاء هیأت علمی‌در برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی (۴ نشانگر) می‌باشد.

۲- اعضای هیأت علمی دارای ۵ ملاک و ۲۶ نشانگر که شامل: ترکیب اعضای هیأت علمی (۸ نشانگر)، فعالیت آموزشی (۴ نشانگر)، فعالیت‌های پژوهشی (۶ نشانگر)، ویژگی‌های اعضاء هیأت علمی و روند ارتقاء (۴ نشانگر)، فعالیت اجرایی (۴ نشانگر) می‌باشد.

۳- دانشجویان دارای ۵ ملاک و۲۷ نشانگر که شامل: پذیرش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی (۷ نشانگر)، تعامل دانشجویان کارشناسی با اعضاء هیأت علمی (۶ نشانگر)، علاقه و آگاهی دانشجویان به رشته تحصیلی و بازار کار (۴ نشانگر)، نظر دانشجویان درباره گروه (۵ نشانگر)، فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان کارشناسی (۵ نشانگر) می‌باشد.

۴- فرآیند یاددهی و یادگیری دارای ۴ ملاک و ۳۳ نشانگر که شامل: روش تدریس کلاسی (۱۰ نشانگر)، روش تدریس بالینی (۱۱ نشانگر)، استفاده از منابع و وسایل آموزشی (۷ نشانگر)، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و بازخورد آن (۵ نشانگر) می‌باشد.

۵- دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و غیردرسی دارای ۵ ملاک و۲۰ نشانگر که شامل: دوره‌های آموزشی و اهداف آن (۴ نشانگر)، تناسب رشته‌های تحصیلی با امکانات مادی و نیروی انسانی (۵ نشانگر)، بازنگری برنامه درسی (۴ نشانگر)، انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی (۳ نشانگر)، فعالیت‌های فوق برنامه (۴ نشانگر) می‌باشد.

۶- امکانات و تجهیزات آموزشی دارای ۵ ملاک و ۳۳ نشانگر که شامل: فضای آموزشی و اداری گروه (۴ نشانگر)، کتابخانه و سیستم اطلاع رسانی (۸ نشانگر)، امکانات و خدمات رایانه‌ای (۹ نشانگر)، آزمایشگاه‌ها (۵ نشانگر)، وسایل کمک آموزشی (۷ نشانگر) می‌باشد.

۷- طرح‌های پژوهشی دارای ۳ ملاک و۱۱ نشانگر که شامل: فرصت‌های مطالعاتی (۴ نشانگر)، قراردادهای

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

پژوهشی (۳ نشانگر)، سمینارها و همایش‌های برگزار شده توسط گروه (۴ نشانگر) می‌باشد.

۸- آموزش بالینی دارای ۳ ملاک و ۱۱ نشانگر که شامل: امکانات بخش‌های بالینی (۴ نشانگر)، روش‌های آموزش بالینی (۴ نشانگر)، مربیان بالینی (۳ نشانگر) انجام گرفت.

در بررسی سه عامل درون داد (اعضای هیأت علمی، دانشجویان، فضاهای آموزشی، امکانات و تجهیزات، برنامه‌ها و مواد آموزشی)، فرآیند (روش‌های یاددهی- یادگیری که اساتید در آموزش تئوری و عملی به کار می‌گیرند) و برون داد (طرح‌های پژوهشی و مقالات منتشر شده) مورد بررسی قرار گرفتند.

در تهیه ابزار گردآوری داده‌ها سعی شده است که تعیین متغیرهای مورد مطالعه در راستای اهداف و سؤالات پژوهش باشد. بدین منظور، قبل از تهیه ابزار گردآوری داده‌ها جدولی تهیه گردید که این جدول، متغیرهای هر یک از سؤالات پژوهش را دقیقاً مشخص و بر اساس آن ابزار تهیه شد. سپس برای تعیین روایی ظاهری ابزار گردآوری، اقدام شد. طرح پرسش‌های درست با عباراتی که ابهام آن به حداقل ممکن برسد شرط اساسی برای روایی پرسش‌نامه بود. جهت کسب اعتبار علمی‌پرسش‌نامه‌ها، از روش اعتبار محتوایی استفاده شده است. پس از تهیه فرم‌های پرسش‌نامه بر اساس مطالب تنظیم شده و نظرسنجی از اعضای هیأت علمی در گروه‌های آموزشی مذکور، ابهاماتی که در برخی سؤال‌های پرسش‌نامه بود شناسایی و برطرف گردید. سرانجام نسبت به تهیه ابزار نهایی گردآوری داده‌ها اقدام شد. داده‌ها در طی مدت ۶ ماه توسط اساتید مشاور و مدیران گروه (داخلی وجراحی، اصول و فنون، بهداشت، روان‌پرستاری، اطفال و مسئول امور بالینی) جمع‌آوری گردید.

جهت قضاوت در مورد ملاک‌ها در ابتدا برای هر یک از نشانگرها درصدی در نظر گرفته شد که از میانگین نمرات نشانگرها نمره هر ملاک مشخص می‌شد و از میانگین نمرات ملاک‌ها وضعیت عامل مشخص شد. برای تعیین نقاط قوت و ضعف درحوزه‌های مورد بررسی از دامنه زیر استفاده شده است. نتایج داده‌های کمتر از ۵۰٪ نامطلوب، نتایج داده‌های بین ۷۵-۵۰٪ نسبتاً مطلوب و نتایج داده‌های بالاتر از ۷۵٪ مطلوب در نظر گرفته شد.

داده‌های حاصل از پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS تحت نسخه ۱۳ مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت و نتایج به صورت آمار توصیفی شامل فراوانی مطلق و درصد گزارش گردید.

نتایج

نتایج ارزیابی درونی گروه پرستاری در هشت عامل به شرح زیر نشان داد که در مورد عامل اول که اهداف و جایگاه سازمانی می‌باشد اگر چه از ۱۳ نشانگر مورد بررسی سه ملاک نحوه تدوین اهداف گروه، برنامه توسعه گروه و مشارکت اعضای هیأت علمی‌در برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی، میانگین نمرات هر یک از نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد ولی به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای هر یک از این سه ملاک در حد مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمرات دو ملاک مدیریت گروه و فعالیت‌های برون دانشگاهی، هر چند از ۱۳ نشانگر مورد بررسی این دو ملاک، تنها میانگین نمره ۱ نشانگر از ۸ نشانگر مدیریت گروه و یک نشانگر از ۵ نشانگر فعالیت‌های برون دانشگاهی، در حد نامطلوب

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

می‌باشد و میانگین نمره سایر نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد، ولی به طور کلی میانگین نمرات هر یک از دو ملاک در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل دوم که اعضاء هیأت علمی می‌باشد اگر چه از ۲۰ نشانگر مورد بررسی چهار ملاک ترکیب اعضای هیأت علمی، فعالیت آموزشی، ویژگی‌های اعضاء هیأت علمی و روند ارتقاء و فعالیت اجرایی، میانگین نمرات یک نشانگر از ترکیب اعضاء هیأت علمی و یک نشانگر از ویژگی‌های اعضاء هیأت علمی و روند ارتقاء در حد نامطلوب و سایر نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد، ولی به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای هر یک از این چهار ملاک در حد مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمرات ملاک فعالیت‌های پژوهشی، هر چند از ۶ نشانگر مورد بررسی این ملاک، تنها میانگین نمره ۱ نشانگر از ۶ نشانگر، در حد نامطلوب می‌باشد و میانگین نمره سایر نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد، ولی به طور کلی میانگین نمره این ملاک در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل سوم که دانشجویان می‌باشد از ۱۶ نشانگر مورد بررسی، سه ملاک پذیرش و پیشرفت تحصیلی، علاقه و آگاهی دانشجویان به رشته تحصیلی و بازار کار و فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان همه درحد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد و به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای هر یک از این سه ملاک در حد مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمرات دو ملاک تعامل دانشجویان کارشناسی با اعضاء هیأت علمی و نظر دانشجویان درباره گروه از ۱۱ نشانگر مورد بررسی این دو ملاک، تنها میانگین نمره ۱ نشانگر از نشانگرهای تعامل دانشجویان کارشناسی با اعضاء هیأت علمی در حد نامطلوب می‌باشد و میانگین نمره سایر نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد، ولی به طور کلی میانگین نمره این دو ملاک در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل چهارم که فرآیند یاددهی یادگیری می‌باشد از ۳۳ نشانگر مورد بررسی، چهار ملاک روش تدریس کلاسی، روش تدریس بالینی، استفاده از منابع و وسایل آموزشی، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و بازخورد آن یک نشانگر از نشانگرهای روش تدریس کلاسی و یک نشانگر از نشانگرهای روش تدریس بالینی در حد نا مطلوب و بقیه نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد و به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای هر یک از این سه ملاک در حد مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل پنجم که دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و غیردرسی می‌باشد از ۱۲ نشانگر مورد بررسی سه ملاک تناسب رشته‌های تحصیلی با امکانات مادی و نیروی انسانی، انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی و فعالیت‌های فوق برنامه دو نشانگر از نشانگرهای تناسب رشته‌های تحصیلی با امکانات مادی و نیروی انسانی و یک نشانگر از نشانگرهای انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی در حد نامطلوب می‌باشد و میانگین نمره سایر نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد، ولی به طور کلی میانگین نمره این سه ملاک در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمرات دو ملاک دوره‌های آموزشی و اهداف آن و بازنگری برنامه درسی میانگین نمره همه نشانگرها درحد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد و به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای هر یک از این دو ملاک در حد مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل ششم که بودجه، امکانات و تجهیزات آموزشی دانشکده‌ای می‌باشد نتایج نشان داد که از ۵

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

نشانگر مورد بررسی ملاک آزمایشگاه‌ها، همه نشانگرها در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد که به طور کلی میانگین نمره این ملاک در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمرات چهار ملاک فضای آموزشی و اداری گروه، کتابخانه و سیستم اطلاع رسانی، امکانات وخدمات رایانه‌ای و وسایل کمک آموزشی، از ۲۸ نشانگر مورد بررسی یک نشانگر از نشانگرهای کتابخانه و سیستم اطلاع‌رسانی، سه نشانگر از نشانگرهای امکانات وخدمات رایانه‌ای در حد نامطلوب و بقیه نشانگرها در حد مطلوب و نسبتاً مطلوب می‌باشد، و به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای هر یک از این چهار ملاک در حد مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل هفتم که مربوط به طرح‌های پژوهشی می‌باشد نتایج نشان داد که از ۴ نشانگر مورد بررسی ملاک فرصت‌های مطالعاتی همه نشانگرها در حد نامطلوب می‌باشد که به طور کلی میانگین نمره این ملاک در حد نا مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمره ملاک قراردادهای پژوهشی از۳نشانگر مورد بررسی، یک نشانگر درحد مطلوب و دو نشانگر در حد نامطلوب بود که در مجموع میانگین نمره کل نشانگرها در حد نسبتاً مطلوب می‌باشد. در مورد میانگین نمره ملاک سمینارها و همایش‌های برگزار شده توسط گروه همه نشانگرها در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد و به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای این ملاک در حد مطلوب می‌باشد.

در مورد عامل هشتم که مربوط به آموزش بالینی می‌باشد نتایج نشان داد که از ۱۱ نشانگر مورد بررسی سه ملاک: امکانات بخش‌های بالینی، روش‌های آموزش بالینی، مربیان بالینی هر ۱۱ نشانگر در حد مطلوب و یا نسبتاً مطلوب می‌باشد و به طور کلی میانگین نمرات نشانگرهای این ملاک در حد مطلوب می‌باشد.

از ۳۵ ملاک مورد بررسی ۲۴ ملاک در حد مطلوب و۱۰ ملاک در حد نسبتاً مطلوب و فقط یک ملاک (فرصت مطالعاتی) درحدنامطلوب بود (جدول ۱).

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

جدول ۱- وضعیت عوامل و ملاک‌های مورد بررسی در گروه پرستاری در سال ۱۳۸۹

عامل	ملاک (تعداد نشانگر)	مطلوب (۷۶-۱۰۰)	نسبتاً مطلوب (۵۰-۷۵)	نامطلوب <۵۰
اهداف، جایگاه سازمانی	نحوه تدوین اهداف گروه (۴ نشانگر)	•		
	مدیریت گروه (۸ نشانگر)		•	
	برنامه توسعه گروه (۵ نشانگر)	•		
	فعالیت‌های برون دانشگاهی (۵ نشانگر)		•	
	مشارکت اعضاء هیأت علمی‌در برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی (۴ نشانگر)	•		
هیأت علمی	ترکیب اعضای هیأت علمی (۸ نشانگر)	•		
	فعالیت آموزشی (۴ نشانگر)	•		
	فعالیت‌های پژوهشی(۶ نشانگر)		•	
	ویژگیهای اعضاء هیأت علمی و روند ارتقاء (۴ نشانگر)	•		
	فعالیت اجرایی (۴ نشانگر)	•		
دانشجویان	پذیرش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی (۷ نشانگر)	•		
	تعامل دانشجویان کارشناسی با اعضاء هیأت علمی (۶ نشانگر)		•	
	علاقه و آگاهی دانشجویان به رشته تحصیلی و بازارکار (۴ نشانگر)	•		
	نظر دانشجویان درباره گروه (۵ نشانگر)		•	
	فعالیت‌های پژوهشی دانشجویان کارشناسی (۵ نشانگر)	•		
فرآیند یاددهی- یادگیری	روش تدریس کلاسی (۱۰ نشانگر)	•		
	روش تدریس بالینی (۱۱ نشانگر)	•		
	استفاده ازمنابع و وسایل آموزشی (۷ نشانگر)	•		
	ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و بازخورد آن (۵ نشانگر)	•		
دوره‌های آموزشی و برنامه‌های درسی و غیر درسی	دوره‌های آموزشی و اهداف آن (۴ نشانگر)	•		
	تناسب رشته‌های تحصیلی با امکانات مادی ونیروی انسانی (۵ نشانگر)		•	
	بازنگری برنامه درسی (۴ نشانگر)	•		
	انعطاف‌پذیری برنامه‌های درسی (۳ نشانگر)		•	
	فعالیت‌های فوق برنامه (۴ نشانگر)		•	
امکانات و تجهیزات آموزشی دانشکده	فضای آموزشی و اداری گروه (۴ نشانگر)	•		
	کتابخانه و سیستم اطلاع‌رسانی (۸ نشانگر)	•		
	امکانات و خدمات رایانه‌ای (۹ نشانگر)	•		
	آزمایشگاه‌ها (۵ نشانگر)		•	
	وسایل کمک آموزشی (۷ نشانگر)	•		
طرح‌های پژوهشی	فرصت‌های مطالعاتی (۴ نشانگر)			•
	قراردادهای پژوهشی (۳ نشانگر)		•	
	سمینارها و همایش‌های برگزار شده توسط گروه (۴ نشانگر)	•		
آموزش بالینی	امکانات بخش‌های بالینی (۴ نشانگر)	•		
	روش‌های آموزش بالینی (۴ نشانگر)	•		
	مربیان بالینی (۳ نشانگر)	•		

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

بحث

ارزیابی درونی گروه آموزشی پرستاری مبتنی بر هدف بوده است و عوامل، ملاک‌ها و شاخص‌های مورد ارزیابی در این گروه، مطابق با استانداردهای ملی و نظر اعضای هیأت علمی می‌باشد. به نظر می‌رسد که علت نامطلوب بودن اندکی از نشانگرها، کمبود بودجه و امکانات کافی و محدود بودن امکانات مرکز دانشگاهی باشد. به طور مثال، عدم امکان دریافت فرصت مطالعاتی در این دانشکده، یکی از دلایل نامطلوب بودن این نشانگر می‌باشد که نیازمند بررسی بیشتر و دادن فرصت مطالعاتی جهت به روز شدن در زمینه‌های مختلف علمی-پژوهشی، به اعضای هیأت علمی است.

در مجموع یافته‌های ارزیابی درونی گروه پرستاری دانشکده پرستاری، مامایی و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نشان می‌دهد که این گروه در وضعیت مطلوبی قرار دارد. در سال ۱۳۸۳ پانزده گروه آموزشی علوم پایه و بالینی دانشگاه علوم پزشکی تهران نتایج ارزیابی درونی خود را مطلوب گزارش کردند [۱۵]. همچنین Saberian و همکاران از دانشکده پرستاری و مامایی سمنان، نتایج ارزیابی درونی بخش جراحی آن دانشکده را مطلوب گزارش نمودند [۱۶]. Harden و همکاران از دانشگاه و اندی در انگلستان نگرش مثبتی به ارزیابی درونی و بهبود کیفیت در امر آموزش و پژوهش در امور بالینی دارند [۱۷]. همچنین Farzyanpour و همکاران در مطالعه‌ای نتایج ارزیابی درونی گروه آموزشی اندودانتیکس دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران را نسبتاً مطلوب گزارش کردند. در این میان، عوامل هیأت علمی و فراگیران مطلوب و عوامل فضاها و تجهیزات آموزشی نامطلوب ارزیابی شدند [۱۸]. Fallah و همکاران نیز در مقاله "بررسی ارزیابی درونی گروه بهداشت محیط دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی سمنان در سال ۱۳۸۲"، وضعیت این گروه را به طور کلی متوسط گزارش نمودند. در این میان، عوامل کیفیت آموزشی، دانشجویان و ساختار سازمانی وضعیت مطلوب و عوامل فضاهای آموزشی و تجهیزات، از وضعیت متوسطی برخوردار بودند [۱۹]. همچنین Fakhr Movahedi و Ahmadi ارزیابی درونی گروه آموزش پرستاری کودکان را مطلوب گزارش کردند به این صورت که عوامل پشتیبانی و جایگاه سازمانی دارای وضعیت رضایت‌بخش و عامل فرآیند آموزش- یادگیری دارای امتیاز قوی ارزیابی شد [۲۰]. Hajabdolbaghi از گروه بیماری‌های عفونی دانشکده پزشکی [۲۱]، Sayrafi از گروه پوست دانشگاه علوم پزشکی تهران [۲۲] و ParsaYekta از گروه‌های آموزشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران [۲۳]، میانگین کل نتایج ارزیابی درونی خود را مطلوب گزارش نمودند.

آنچه که مجموع یافته‌های ارزیابی درونی گروه پرستاری دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نشان می‌دهد این است که علی‌رغم تمام کاستی‌ها و کمبودها، این گروه در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارد. تدوین یک برنامه آموزشی و راهکار دقیق و علمی، جهت توسعه گروه‌های آموزشی از ضروریات محسوب می‌شود. فراگیران باید در جریان فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌ها بیشتر دخالت داده شوند و نسبت به بهبود وضعیت، تعاملات و روابط بین دانشجویان، اساتید و مدیران گروه‌ها اقدامات مناسبی صورت گیرد.

نکته مهم و مورد توجه این است که تحقق کامل اهداف ارزیابی درونی و در سطح وسیع‌تر فرآیند بهبود کیفیت

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

آموزشی جز با تعهد مدیریت کلان و خرد نظام دانشگاهی و همچنین جلب مشارکت فعال تمام عناصر و اعضای نظام میسر نیست و لازم است مسئولین دانشکده در سطوح مختلف نسبت به بهبود کیفیت احساس مسئولیت کرده و در راستای تحقق این امر مهم گام بردارند. به کارگیری پیشنهادها و توصیه‌های زیر می‌تواند مفید واقع شود:

- بررسی و ارایه راهکارهای لازم برای افزایش رضایت‌مندی دانشجویان
- افزایش فضای فیزیکی گروه، افزایش فضای سایت کامپیوتری و افزایش امکان جستجوی منابع الکترونیک توسط دانشجویان
- تلاش بیشتر مدیریت دانشکده جهت جذب منابع و امکانات بیشتر
- راه‌اندازی مقاطع تحصیلات تکمیلی به منظور افزایش تولیدات پژوهشی گروه
- جذب اعضای هیأت علمی با صلاحیت و کارآمد به خصوص در مرتبه استادیاری و بالاتر
- فراهم ساختن تسهیلات جهت استفاده اعضای هیأت علمی از فرصت مطالعاتی
- ایجاد و راه‌اندازی و تقویت فعالیت دفتر دانش آموختگان

نتیجه‌گیری

ارزیابی درونی بهترین شاخصی است که میزان رسیدن به هدف‌ها را نشان می‌دهد و به تحلیل کیفیت فعالیت‌های آموزشی می‌پردازد و از آن می‌توان به نتایج منطقی و متعارف دست یافت. با اجرای ارزیابی درونی در گروه پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در مجموع، مطلوب و نسبتاً مطلوب ارزیابی شد.

تشکر و قدردانی

این تحقیق نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان است که از مسئولین مربوطه تشکر و قدردانی می‌شود. همچنین، از اساتید و دانشجویان گرامی که در انجام این طرح ما را یاری نمودند تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

[1] Bazarghan A. Internal evaluation and use in continuous quality improvement in Higher Education. Quarterly *J Res Plan High Educ* 1995; 7 (3, 4): 1-20. [Farsi]

[2] Kome P. Evaluation of course, students and teachers in UNSCO higher education in Africa. First Edition. New York: UNSCO Regional Office. 1992; pp: 174-80.

[3] Meade P. Utilizing the university as a learning organization to facilitate quality improvement. *Qual Higher Educ* 1995; 5(1): 111-21.

[4] Mirzabigi M, Vafai M, Mirzamohamadi M. Utilization of Internal evaluation in designed of planning in Higher Education. *J cultural* 1998; 3(23, 24): 61-71. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

[5] Rafee Gh,Khodadady A,Kazemi M,Shahabinejad M, Ravari A,Bakhshi H, Internal evaluation of medical surgical nursing department of rafsanjan university of medical sciences *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 5: 9-17. [Farsi]

[6] FakhrMovahedi A, Ahmadi F.Internal evaluation of pediatric nursing department in Semnan University of Medical Sciences in 2002. *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 5: 47-52. [Farsi]

[7] RahbarN. Internal evaluation of department of obstetrics and gynecology in Semnan University of Medical Sciences in 2002 *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 5: 27-32. [Farsi]

[8] Sedighi Moghadam B, Pazuki R. Report of the first internal evaluation of education quality improvement at department of microbiology, parasitology and immunology in Semnan University of Medical Sciences in 2002. *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 3&4: 137-44. [Farsi]

[9] Fallah SH. Internal evaluation of environmental health department in Semnan University of Medical Sciences. *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 5: 73-7. [Farsi]

[10] Saadallahi A. Internal evaluation of speech therapy department in Semnan University of Medical Sciences. *J Semnan Univ Med Sci* 2008; 9: 179-84. [Farsi]

[11] Rabbani A. Internalevaluation of pediatrics department in faculty of medicine, Tehran University of Medical Sciences. *Iranian J Pediatrics* 2006; 3: 301-7. [Farsi]

[12] Yarmohamadiayn MH, Kalbasi A. Internal evaluation of education departments in faculty of management and informatics. *Iranian J Med Educ* 2006; 6: 109-15. [Farsi]

[13] Bazarghan A. An appropriate approach of internal evaluation for continuous quality improvement in universities of medical sciences. *J Psychol Educ Scie* 2000; 5[2]: 1-27. [Farsi]

[14] Fathabady H. Report Internal Evaluation. 1st ed. Tehran: Publishing Ministry of health and treatment and medical sciences. 1998. [Farsi]

[15] Farzianpour F, Emami AH, Eshraghian MR. An evaluation of basic and clinical sciences development project at Tehran University of Medical Sciences. *Quarterly J Res in Educ Sys* 2008; 1(1): 47-68. [Farsi]

[16] Saberian M. Internal evaluation of Medical Surgical Nursing Department of Semnan University of Medical Sciences. Edinburgh: AMEE Congress; 2004; 23-2.

[17] Harden R, Crosby J, Davis MH, Howie PW, Struthers AD. Task- based learning: The answer to integration & problem based learning in the clinical years. *Med Edu* 2000; 34(5): 391-7.

[18] Farzyanpour F. Internal evaluation of Educational Group of Endodontic in Dentistry Faculty, Tehran University of Medical Sciences, steps in the development of medical education. *J Med Educ Develop Center* 2008; 5(2): 135-42. [Farsi]

[19] Fallah SH. Internal evaluation of environmental health department in Semnan University of Medical

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

[22] Sayrafi H. nternal evaluation in Dermatology diseases Department Razi Hospital Tehran University of Medical Sciences.EDC Press. 2004; pp: 70-1. [Farsi]

[23] ParsaYekta Z. Internal evaluation in Faculty of Nursing & Midwifery, Tehran University of Medical Sciences. Tehran, EDC Press. 2004; pp: 32-4, 62-4. [Farsi]

Sciences. *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 5: 73-7. [Farsi]

[20] Fakhr Movahedi A, Ahmadi F. Internal evaluation of pediatric nursing department in Semnan University of Medical Sciences in 2002. *J Semnan Univ Med Sci* 2003; 5: 47-52. [Farsi]

[21] Hajabdolbaghi M. Group's internal evaluation of Communicable diseases Department of FacultyMedicine Tehran University of Medical Sciences. EDC Press. 2004; pp: 40-6. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]

Internal Evaluation of Nursing Course in Rafsanjan University of Medical Sciences

M. Shahabinejad[1], A. Ansari[2], T. Negahban[3], T. Sadeghi[4], M. Halakoi[5], A. Soltani[6], S. Alidalaki[7], Alidalaki[7], Sh. Hidari[8]

Received: 13/06/2011 Sent for Revision: 20/02/2012 Received Revised Manuscript: 17/07/2012 Accepted: 25/07/2012

Background and Objectives: The ultimate goal of educational appraisal is to promote higher education quality. In this regard, internal evaluation is considered as a judgment about the quality and the strengths and weaknesses of the educational system. This study was carried out to assess the internal evaluation of nursing discipline in Rafsanjan University of Medical Sciences.

Materials and Methods: In this cross- sectional study, subjects were 16 academic members, 4 Instructors and 166 Nursing students participated through census method. The data was gathered by self –reporting researcher made questionnaires and analyzed by descriptive statistics using SPSS software.

Results: The results showed that the nursing group in "organizational structure and goals, "faculty member", "learning- teaching process" and "clinical education" were favorable. From nursing students' perspective domains of "educational programs", "research- educational" and "laboratory equipments" were partially favorable and in "research activities" was unfavorable.

Conclusion: Evaluating groups and disciplines helps illustrate strengths and weaknesses points in higher education. His implementing the approach in all disciplines is recommended.

Key words: Internal Evaluation, Nursing course, School of Nursing & Midwifery

Fundin: This research was funded by Rafsanjan University of Medical Sciences.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Rafsanjan University of Medical Sciences approved the study.

How to cite this article: Shahabinejad M, Ansari A, Negahban T, Sadeghi T, Halakoi M, Soltani A, Alidalaki S, Hidari Sh. Internal Evaluation of Nursing Course in Rafsanjan University of Medical Sciences. *J Rafsanjan Univ Med Scie* 2012; 12(5): 353-64. [Farsi]

1- Academic Member, Dept. of Medical- Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan Universit of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
(Corresponding Author) Tel: (0391) 5225900, Fax: (0391) 5228497, E- mail: m_shahabi@rums.ac.ir
2- Academic Member, Dept. of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
3- Academic Member, Dept. of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
4- PhD Student of Kerman University of Medical Sciences, Dept. of Pediatrics, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan Universit of Medical Sciences, Kerman, Iran
5- BSc Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran, Rafsanjan, Iran
6- Academic Member, Dept. of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
7- BSc Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran
8- Academic Member, Dept. of Medical- Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-25]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1392.12.5.3.5]